

บทที่ 1

บทนำ

กล้วยไม้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวกลุ่มใหญ่ อยู่ในวงศ์ Orchidaceae มีรายงานว่าพืชในวงศ์นี้มีสมาชิกเป็นจำนวนมาก คือ พบว่ามีมากกว่า 796 สกุล 19,000 ชนิด โดยมี 3 ใน 4 เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย (epiphytic orchid) (Croix and Croix, 1997) กล้วยไม้กลุ่มนี้ใช้รากเกาะยึดกับเปลือกไม้ โดยไม่เบียดเบียนอาหารจากต้นไม้ที่มันเกาะอยู่ ทั้งนี้กล้วยไม้อิงอาศัยหลายชนิดสามารถเจริญเติบโตได้บนโขดหินหรือตามซอกหินบนหน้าผา ส่วนกล้วยไม้อีกกลุ่ม ได้แก่ กล้วยไม้ดิน (terrestrial orchid) ซึ่งขึ้นตามพื้นดินหรือซอกหินที่มีซากพืชที่สลายตัวผุพังแล้วแทรกอยู่ กล้วยไม้กลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีการเจริญเติบโตเป็นฤดูกาล และเป็นพวกที่มีส่วนสะสมอาหารอยู่ที่ดิน (อบฉันท, 2543)

ประเทศไทยเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก กล้วยไม้เหล่านี้มีหลายสกุล และ หลายชนิดเป็นกล้วยไม้ที่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางจนได้กลายเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ โดยที่ยังมีกล้วยไม้อีกหลายชนิดที่ยังไม่ได้ผ่านการสำรวจและจำแนก สำหรับกล้วยไม้ดินของประเทศไทยนั้นได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ทางการค้ากันบ้างแล้ว และเกิดลูกผสมขึ้นมามากมายในกล้วยไม้ดินบางสกุล

Liparis เป็นกล้วยไม้สกุลที่ค่อนข้างใหญ่ มีสมาชิกของสกุลทั้งในแถบโลกเก่าและโลกใหม่ถึง 400 ชนิด (Seidenfaden, 1992) ในประเทศไทยนั้นถึงแม้ว่าจะมีรายงานว่า มี *Liparis* อยู่มากถึง 30 ชนิด (อบฉันท, 2543) ก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าอย่างจริงจัง กล้วยไม้สกุลนี้พบทั้งที่เป็นพวกอิงอาศัย และพวกที่ขึ้นตามพื้นดิน เจริญงอกงาม และให้ดอกในฤดูฝน *Liparis* ชนิดหนึ่งมีชื่อสามัญไทยว่า เอื้องมรกต (*L. sutepensis* Rolfe ex Downie) เป็นกล้วยไม้ดินที่มีลักษณะแปลกตา เนื่องจากใบมีความสวยงาม และดอกมีสีเขียวเด่นสะดุดตา ทรงต้นกะทัดรัด เหมาะสำหรับการใช้เป็นไม้กระถางขนาดเล็ก ปัจจุบันพบว่า กล้วยไม้ชนิดนี้มีปริมาณลดน้อยลงไปมากในสภาพธรรมชาติ และมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ (อบฉันท, 2543) ส่วนหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากการที่กล้วยไม้ชนิดนี้ส่วนใหญ่กระจายพันธุ์ในพื้นที่ป่าที่มีความลาดชันที่มักจะประสบกับภัยธรรมชาติ เช่น ไฟป่า น้ำหลาก และดินพังทลาย อยู่เนื่อง ๆ จึงควรที่จะต้องมีการ

การรักษาพันธุกรรมของกล้วยไม้ชนิดนี้ไว้อย่างจริงจังเพื่อการนำไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

การศึกษาทดลองครั้งนี้เป็นการศึกษาเทคนิคในการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อของเอื้องมรกตในสภาพปลอดเชื้อ เพื่อจะได้คัดแปลงและปรับใช้เป็นการขยายพันธุ์กล้วยไม้ชนิดนี้ให้ได้ปริมาณมากต่อไป เพื่อเป็นการช่วยรักษาพันธุกรรมไม่ให้สูญหาย และเพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการเพิ่มปริมาณต้นพันธุ์ให้มีมากพอเพื่อสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่องในด้านการพัฒนาการใช้ประโยชน์ และการปรับปรุงพันธุ์ให้ได้สายพันธุ์ที่เหมาะสมต่อการใช้เป็นพันธุ์การค้าต่อไปในอนาคต

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a stylized elephant facing left, with a decorative tusk-like element above its head. The elephant is surrounded by a circular border containing the text "CHIANG MAI UNIVERSITY 1964". There are also decorative floral motifs on either side of the elephant.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved